

Kari Immonen, Turun taidemuseo

Matkaraportti CIMAM 2013 Rio de Janeirossa 12 – 14 marraskuuta

CIMAMin 2013 konferenssin teemaksi oli valittu ”*New Dynamics in Museums: Curator, Artwork, Public, Governance*” ja tapaamisen paikaksi modernin taiteen museo MAM Rio. Tapaamiseen saapui osanottajia 159 henkilöä 49 maasta mukana runsaasti uusia (ja nuoria) toimijoita. Suhteellisen vähäiseen osanottajamäärään vaikuttivat vakio-osallistujien niin työ- kuin lomakiireetkin keskellä elokuuta.

Konferenssin ohjelma koostui kolmesta keynote-puheenvuorosta, kuudesta tapaustutkimuksesta, Q&A sessiosta sekä työpajoista. Konferenssin jälkeen järjestettiin normaalin tapaan CIMAMin yleiskokous.

Maanantai 12.8.

Päivän aiheena oli ”A New Dynamic Between Curator and Art Work” jossa keynote-puheenvuorosta vastasi taiteilija ja Havannassa sekä New Yorkin Queensissa toimivan *Immigrant Movement International (IM International)* perustaja ja primus motor Tania Bruguera. *IM International* pyrkii ja panostaa ruohonjuuritason yhteisö(taiteelliseen) toimintaan jossa esimerkiksi yksinhuoltajaäitien elämänhallintaa parannetaan englannin kielen taitoa parantamalla ja lähi(ö)demokratiaa vahvistamalla. Hankkeen tärkeimpiä puolia on sen pitkäjäksoisuus. Normaalista poiketen Bruguera ei tee yhteisöprojektejaan ”residenssi-taiteilijatapaan” jossa muutaman kuukauden yhteisössä vietetty aika materialisoituu näyttelyprojektina taidetilassa. *IM Internationalin* Queensin taidemuseon kanssa toteutettava projekti kestää vuoteen 2015 saakka ja se tähtää pikemminkin alueen asukkaiden itseymmärryksen ja elinolosuhteiden parantamiseen, mahdollinen projektista syntyvä taiteellinen lisäarvo tai tuotos on plussaa – ei itsetarkoitus.

Päivän ensimmäisestä tapaustutkimussessiosta vastasi kuraattori Zoe Butt Ho Chi Minhin *Sàn Art* – taidekeskuksen johtaja. Butt kertasi usein kafkamaisiksi yltyneitä kokemuksiaan vietnamilaisesta taidebyrokratiasta taiteen esittelyn saralla ja esitteli paikallisen taidekentän tilaa ja tulevaisuutta. Päivää jatkoi yksi konferenssin suvereenimmista hahmoista Chicagon nykytaiteen museon vanhempi kuraattori Dieter Roelstraete. Herran paperit ja ajatukset olivat enemmän tai vähemmän hukassa mutta tilanteen korjasi älykäs ulosanti, tilannetaju ja komiikan hallinta. Lounaan jälkeen olivat vuorossa usein turhalta tuntuvat work shopit jotka tällä kertaa oli sijoitettu konferenssin alkuun mikä varmisti ainakin ihmisten paikalle tulon ja keskustelun ajoittaisen korkeatasoisuuden. CIMAMin osanottajajoukkoa on hienosti osattu laajentaa vapaan kentän toimijoiden suuntaan mikä mahdollistaa ”tuoreiden” näkökulmien esiintulon. Samalla kuitenkin museokentän toimijoiden dialogi ja museotyön ongelmien ja mahdollisuuksien käsittely ei välttämättä onnistu parhaalla mahdollisella tavalla. Junioriketjun edustajat – nuo vihaiset nuoret miehet ja naiset – ovat toki uskossaan vahvoja mutta eivät välttämättä aina oikein ymmärrä mitä, miksi ja miten voi ja kannattaa edetä. Oli miten oli, ohipuhumisen ja väärinymmärtämisen määrä oli kiitettävän runsasta ja työpajan vetäjä Kian Chow Kwok teki miehen työn luoviessaan puheenvuorojen keskellä.

Maanantai iltapäivän ohjelmaan kuuluivat tutustumiskäynnit kolonialistisen ajan helmiin kuuluvissa näyttelypaikoissa *Paço de Imperio* ja *Casa França-Brasil* sekä vierailulla taiteilija Ernesto Neton työhuoneella jossa maestro itse ei valitettavasti ollut paikalla. Päivä päättyi *A Gentil Carioca* –galleriaan tutustumisella ja illanvietolla paikallisessa paikallisessa jossa väistelimme niin lihavartaita kuin ajoittain kukkarolle tunkevia katupoikia. Kulmakunta oli kuin 1950-luvun Havannasta ja paikallisväriä oli ympärillä kiitettävästi. Verkostoimistoimia tehostava olut oli hyvää ja sitä oli riittävästi. Myös muu muonitus oli ulkoihailgrilleineen parasta tasoa.

Tiistai 13.8.

Tiistain ongelmatiikkana oli ”*A New Dynamic Between Curator and Public*” johon saimme lentävän lähdön Angoulèmen taidekoulun teoriaprofessorin Stephen Wrightin alustama. Wright lähestyi museo- tai näyttelykokemusta käyttäjän tai käytön (usership) näkökulmasta. Kantin tuotannon luvattoman huonosti lukeneena eivät kaikki hienoudet välttämättä itselleni auenneet mutta oli nautinto kuunnella (ja katsella) asiansa osaavan ja esiintyjänä (aiheen vaikeuden huomioon ottaen) vangitsevan ja suvereenin puhujan esitystä. Omistajuuden luovuttamisesta tai jakamisesta voi näköjään puhua sortumatta amerikkalaiseen johtamiskoulutusjargoniin.

Seuraavan puhujan epäkiitollisena tehtävänä oli esiintyä Stephen Wrightin vanavedessä ja ikävä kyllä myötähäpeän tunne nousi tehokkaasti pintaan Rodrigo Mouran alustuksen aikana. Brasilian Bela Horizontessa sijaitsevan ulkoilmataidepuisto *Instituto Inhotimin* varajohtaja kertoi projektistaan jossa valotettiin sveitsiläissyntyisen Brasiliassa työskennelleen valokuvaajan Claudia Andujarin uraa. Arvostetun mutta jo aikanaan eksoottisen instrumentalismin miinakenttään astuneen Andujarin tuotantoa olisi kyseiselle – postkolonialistisen teoriansa osaavalle ja kolonialismin perintöä yhä siivoavalle – kuulijakunnalle hieman valmistautuneempana tulla esittelemään. Moura ei ymmärtänyt tai ei halunnut ymmärtää keikkansa menneen alle arvostelun ja mitään uutta tai rakentavaa ei asiasta irti saatu.

Intialainen Ravi Sundaram kuvasi esityksessään Delhissä sijaitsevan *Sarai*-keskuksen jo 90-luvulla alkanutta toimintaa. Intialainen niin museoiden kuin nykytaiteen kentänkin todellisuus ei juuri kateutta herätä. Virallisen museo- ja kulttuurikentän elitistisen muumioituneita käytänteitä ja kysymyksenasetteluja on onnistuneesti rikottu ja rikastettu egalitaarisen mutta samalla korkean akateemisen tason verkkoaktiivismin avulla. Projektin taiteellisen tason arviointiin ei esitys antanut eväitä mutta projektin laatu ja laajuus hakevat sisällöllisesti vertaistaan.

Päivä päättyi paneelikeskusteluun jossa riolaiset taide- ja kulttuuriaktivistit jakoivat kokemuksiaan ruohonjuuritason toiminnasta. Aikaa ei paneeliin ollut riittävästi mutta kokemus oli muuten vähintäänkin teat-raalinen eikä vähiten loistavan tulkin ansiosta.

Illtapäivän kiertokäynteihin lukeutuivat tutustuminen Rion taidemuseoon kuraattori ja museonjohtajalegendan Paulo Herkenhoffin opastamana ja ilta päättyi sveitsiläisperäisen yksityisen *Casa Daros* taidehallin kiertokäyntiin ja illanviettoon instituution hulpeissa tiloissa.

Keskiviikko 14.8.

Keskiviikon otsakkeena oli suomalaiselle ehkä hieman tarpeeton *A New Dynamic Between Curator and Museum Governance*. Pohjoismainen julkisrahoitteinen ja toivottavasti vielä tulevaisuudessa noudatettava *arms lenght* –periaate on meillä vielä toistaiseksi turvannut operatiivisen johdon ja muiden museoammattillisten työntekijöiden työrauhan taiteellista linjaa suunniteltaessa. Kansainvälisen museomaailman hallinnon helmet – Board of Trustees –tyyppiset koalitiot vaikuttavatkin arkeen tavalla joka meille näyttäytyisi vähintäänkin puolirikollisena. Päivään toikin hienosti valoa yksi koko konferenssin ”timanteimmista” esityksistä. Ihme-päivilläkin esiintynyt Herkenhoff kertoi niin instituutionsa kuin omaa tarinaansa tavalla joka herätti, innosti ja ravitsi pitkälle päivään ja vielä tänään.

Päivä jatkui näköjään traditioksi muodostuvalla tavalla Malin kansallismuseon johtaja Samuel Sibidén esityksellä. Sympaattinen ja varmasti puhujana ja ajattelijana laadukas Sibidé ei oikein esityksessään onnistunut vaikka toikin arvokkaan lisän puhumalla poliittisen (ja aseellisen) vallan ja vallankäytön esimerkeistä malilaisesta museomiehen näkökulmasta. Yleisöjen ja taidekentän kasvattamisesta (paino sanalla kasvatusta) hän kuitenkin antoi monia kouriintuntuvia esimerkkejä. Lisävaloa siitä mitä tilanne voi pahimmillaan olla saatiin lähempää Varsovan modernin taiteen museon johtajan Joanna Mytkowskan kertomana. Tilanteessa jossa kaikki menee vikaan voi näköjään selviytyä ja saada aikaiseksi jotain arvokasta.

Päivä päättyi työpajojen jälkeiseen yleisistuntoon sekä CIMAMin vuosikokoukseen jossa valittiin uusi hallitus ja käytiin keskustelua CIMAMin tilanteesta, toiminnasta ja tulevista konferensseista. Iltapäivällä ja illalla vierailimme *Instituto Moreira Sallesin* hienoissa valokuvanäyttelyissä sekä Anita Schwartzin galleriassa. Yleisesti ottaen konferenssin järjestelyt sujuivat erinomaisesti. Ainoan varsinaisen joskin suuren ongelman muodostivat pitkät välimatkat ja suurkaupungin ruuhkat jotka sotkivat retkiaikatauluja ja lyhensivät vierailuja eri kohteisiin. Konferenssin jälkeisenä päivänä osallistuin tutustumiskäynteihin lähes sademetsässä sijaitsevaan *Museus Castro Mayaan* sekä Niemayerin suunnittelemaan kuuluun *MAC Niteroi* museoon. Konferenssi oli erinomainen ja verkostoitumisen kannalta erittäin onnistunut kokoontuminen tuliaisina ainakin yksi lähiaikoina Turkuun materialisoituva näyttely. Kiitän Suomen ICOMia lämpimästi apurahasta.

Kari Immonen, museonjohtaja, Turun taidemuseo, kari.immonen@turuntaidemuseo.fi